

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні тема бізнесу дуже актуальна. Бізнесова діяльність дуже поширена, але мало хто задумується з якого часу виник бізнес і що лежить в його основі. Саме прагматизм є основою бізнесу і в кожен з філософів виразив свою думку ролі прагматизму в бізнесі. Джеймс вважав, що прагматизм - це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Визначається роль грошей як доброго блага, оскільки маючи певну суму ми можемо задовільнити власні потреби і потреби близьких. Дьюї вважав, що дії людини, яка займається підприємництвом і бізнесом, повинні мати певну теоретичну, методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивірених, підтверджених життям положень.

Мета дослідження. Дослідження початку виникнення бізнесу, основи бізнесу з точки зору філософів. Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання: визначити початок розвитку бізнесу; визначити філософські основи бізнесу; визначити думки філософів стосовно основ бізнесу.

Об'єктом дослідження є бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предметом дослідження є роздуми філософів стосовно основ бізнесу. Бізнес – це діяльність, спрямована на одержання прибутку від продажу товарів, надання послуг, виконання робіт. Практично кожна людина, яка чимось займалась, що приносить йому прибуток, пращос на якомусь підприємстві та отримує зарплату – займається бізнесом. Здавня відбувався активний обмін виробленими продуктами між паступими і землеробськими племенами та ремісниками і землеробами на засадах конкуренції між окремими виробниками з метою отримання прибутку. З утвердженням поділу праці виник і клас купців, які продавали та купували. Купці в свою чергу мали мати спеціальні знання, які дозволили б дати лад у їх діяльності. З етапом появою металевих грошей починає зростати і процес підприємства. Хто володів ними, той визначав долю виробництва. У 7 ст. до н.е. античні міста-держави здійснювали торгівлю з місцевими племенами продаючи зброю, тканини, кераміку, вино, а також вивозили на землі Східного Середземномор'я зерно, худобу, шкіру. З виникненням та розвитком Київської Русі князі завойовували землі і це в свою чергу було теж прикладом бізнесової діяльності, оскільки це несло певну вигоду що є притаманним для бізнесу. Тож часто під час походів здійснювались різні завойовування, які слугують прикладом бізнесу. Існував в ті далекі часи і рабовласницький бізнес. Підприємництво і бізнес в свою чергу формував ще і певну світоглядну позицію, яскраве вираження якої ми можемо побачити у Святому писемі, працях мислителів середньовіччя, Нових часів, сучасності. В кінці 19-на початку 20 століття в Північній Америці виникає філософський напрямок, який отримав назву прагматизм (від гр. прагма – дія). Головна ідея прагматизму полягала в тому, що філософія повинна допомогти людям у вирішенні життєвих задач. Основні положення цього напрямку були сформульовані американськими вченими – логіком і математиком Чарлзом Сандерсом Пірсом (1839- 1914 рр.) та психологом Вільямом Джеймсом (1842-1910 рр.). Джеймс тлумачив прагматизм перш за все як «метод» і суть цього методу розкривається у запитаннях: які практичні результати зроблених кроків? Чи принесе це користь людині? Зі сказаного випливає, що прагматизм - це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Можна довго сперечатися про те: великі гроші - це добре чи погано? Прагматизму важливо відповісти на запитання чи допомагають гроші людині жити та вирішувати якісь свої особисті і професійні проблеми? Відповідь дуже очевидна, якщо людина маж певну суму грошей, то зможе не тільки забезпечити себе, а й допомогти рідним у фінансовому плані. А раз так, то гроші є благо і дискусія на цьому закінчується [2, с. 34]. Згодом основні положення прагматизму також починає розвивати філософ, педагог і психолог Джон Дьюї (1859-1952 рр.). Він, почавши з прагматичної інтерпретації логіки і теорії пізнання, в наступні десятиріччя надавав прагматизму інструментального, прикладного значення. В такому вигляді прагматизм став філософською основою спочатку американського, а згодом і в усіх розвинених країнах, підприємництва і бізнесу. У гносеологічному аспекті прагматизм мав двоякий характер: з одного боку, це був метод, а з другого – це теорія істини.

1. Прагматизм як метод. Пірс, Джеймс та ін. вважали, що коли в процесі філософського дослідження ми, спираючись на різні принципи, отримуємо один і той же результат, то це є свідченням того, що між цими положеннями (принципами) немає суттєвої різниці, відмінність тільки в словах. У всякій дії в бізнесі, доводили представники прагматизму, важливим є результат, спосіб же його отримання є справою другорядною і навіть третьорядною. Проте, коли мова йде про результат дії, застерігає Дьюї, ми завжди маємо на увазі, що він є завершенням легітимного процесу [4, с. 56]. 2. Прагматична теорія істини. Представники прагматизму приєднались до широко розповсюдженої на початку 20 століття думки, виголошеної Ернстом Махом, що наукові істини не є відображенням дійсності. Якщо ми визначаємо, що таке істина, писав Пірс, то мусимо визнати, що її зміст не має безпосереднього відношення до оточуючого нас світу. Істина – це те, що є властивістю нашої думки. Вона постійно змінюється і не тільки з часом, але і в залежності від конкретних умов, а також від того, який ми отримали результат. Якщо результат позитивний і є для нас благом – маємо істинне знання, і навпаки. Поняття, писав Дьюї, якими ми оперуємо, не є образами, відображеннями основних ознак явищ, предметів, а лише планом дій, інструментом. Погляди Дьюї були визнані представниками американського бізнесу як такі, що найбільше відповідають суті американського ділового життя. На поч. 30-х років 20 століття прагматизм-інструменталізм визначив парадигму своєї філософії, яка майже без змін залишається до сьогоднішнього дня. Такими основними її положеннями є: а) філософські поняття є засобом дії; б) все, що сьогодні є логічне і корисне, є добрим і слухним; в) поняття і уявлення постійно розвиваються, тому істина і добро є відносними, поточними. Прагматизм як філософія бізнесу ніколи не був чимось докладним. Часто-густо його представники висловлювали такі погляди, які виходили за його основоположні принципи. Мало того, дехто з них (наприклад, Джеймс) навіть кизувались тим, що парадигма прагматичної філософії аморфна, нечітка. Вона, говорив він, з успіхом може використовувати інші філософські напрямики, забарвивши їх в кольори філософії прагматизму. Життя постійно змінюється, а це детермінує часту зміну теоретичних положень. Не має значення, писав Джеймс, якою філософією ці положення сформульовані. Головне, щоб вони були переконливими, сприймались людьми. Сприймаються, говорив Джеймс, – це вже корисно, і не є важливим, яка користь – реальна чи ілюзорна, оманлива. На це Пірс рішуче запротестував. Прагматизм – це та філософія, яка визначається точністю формулювань, заявив він. В її основі лежить логіка, яка в своїй основі виключає різного роду ненаукові вислови, нечіткі думки. Якби Джеймс хоч трохи знав математику (Джеймс був професором психології Гарвардського університету), говорив Пірс, то він ніколи так не віддукувався не тільки про

прагматизм, але і про філософію взагалі. Філософія прагматизму, стверджував Пірс, серед інших філософських напрямків займає особливе місце. Вона найбільш відповідає людям з аналітичним мисленням, тим людям, які прагнуть перевести вивірені теоретичні положення саме у площину практичної дії, а не діють за принципом «користь понад усе», навіть у випадку, якщо та користь має ілюзорний характер. Дьюї доповнив думку Пірса, що дії людини, яка займається підприємництвом і бізнесом, повинні мати певну теоретичну, методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивіренних, підтверджених життям положень. Чим ближче ці положення до емпірії, тим вище їх статус корисності. У дискусії, яка точилась між психологом Джеймсом і математиком Пірсом стосовно суті філософії прагматизм, знайшла своє вираження та методологічна основа, на якій формувалось їх бачення прагматизму. Як зазначав Татаркєвич, «Пірс був перш за все логіком і математиком, Джеймс – психологом і логіки і математики терпіти не міг. Пірс в філософії прагнув до точності. Джеймс – до безпосередності. Пірс найвищу цінність вбачав у порядку, в гармонії, яку вона встановлює, Джеймс – у багатстві її думок і індивідуальності. Пірс був ворогом сприйняття всього на віру, тоді як Джеймс був ворогом скептицизму. Пірс мав відразу до справ, які невияснені, тоді як Джеймс був переконаний, що в основі своєї всі справи не можуть бути витлумачені. Джеймс популяризував філософію, а Пірс прагнув ввести до філософії таку мову, щоб вона відбивала навіть бажання займатись філософуванням у тих людей, які до нього не здатні». [3, с. 54.]. Пірс вважав, що мова прагматичної філософії повинна бути чіткою, ясною, вираженою, як всяка справа, яка логічно продумана і завершена позитивним результатом. Ця мова, говорив Дьюї, співзвучна часові і є свідченням того, що нарешті є філософія, яка відповідає всім верствам суспільства. Вона ввібрала в себе всі досягнення філософської думки кінця 19-початку 20 століття і найбільше приближена до життя. До тих пір, поки будуть існувати ринкові відносини, наголошував Дьюї, буде потреба в філософії прагматизму (інструменталізмі) [1, с. 68.].

Висновки. Отже, бізнес виник ще здавніх-даван. Основою бізнесу був прагматизм, і кожен з філософів по-своєму визначав вплив прагматизму на бізнес. Основні положення були сформульовані Пірсом і Джеймсом. Джеймс вважав що це перш за все «метод», який спрямований на пошук вигоди для люди. Пірс вважав що головне результат, а не те як ти йшов до нього. Дьюї вважав ,що людина має мати певну теоретичну та методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивіренних, підтверджених життям положень.

Література

1. Вільям Джеймс Прагматизм // Укр. пер. П. Насади. – К.: Альтернативи, 2000. –142 с.
2. Джеймс У. Воля к вере.- М.: Издательство «Республика», 1997.3. Татаркєвич В. Історія філософії : Т. 1.-3. / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 2006-456с.4. Філософія : [навч. посіб. ; за ред. І.Ф. Надольного] / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін. – К. : Вікар, 2008. – 534 с.5. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Гнасевич, Т. В. Гончарук (Чолач), М. І. Гурик, Н. В. Джугла, О. М. Рудакевич, В. Я. Томахів, М. Л. Шумка; за заг. ред. Т. В. Гончарук (Чолач). – Тернопіль : Крок, 2014. – 273с.6. Філософія [Текст]. Ч.1 / Т. В. Гончарук, Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка. – Тернопіль : Воля, 2007. – 351 с.